

SOSIAALI- JA TERVEYSVALIOKUNNAN LAUSUNTO 16/2004 vp

Valtioneuvoston kirjelmä ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi (asetus Euroopan sosiaalirahaston säännöksistä)

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Suuri valiokunta on 19 päivänä marraskuuta 2004 lähettänyt kirjelmän ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi (asetus Euroopan sosiaalirahaston säännöksistä) (U 64/2004 vp) sosiaali- ja terveysvaliokunnalle mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- ylitarkastaja Siru Nylén-Karo, sosiaali- ja terveysministeriö
- neuvotteleva virkamies Ulla Jatila, työministeriö.

VALTIONEUVOSTON SELVITYS

Ehdotus

Euroopan komissio julkaisi 18.2.2004 kolmannen koheesioraporttinsa, joka sisältää komission uudistusehdotukset rakennerahastojen osalta vuosille 2007—2013. Koheesioraporttiin liittyen komissio antoi 14.7.2004 rakennerahastokohtaiset asetusehdotuksensa, joista yksi koskee Euroopan sosiaalirahastoa.

Rakennerahastokohtaisiin asetuksiin liittyy kiinteästi Euroopan aluekehitysrahastoa, Euroopan sosiaalirahastoa ja koheesiorahastoa koskeva ehdotus yleisasetukseksi, jossa määritellään rakennerahastojen toimintaa koskevat yleiset säännökset: politiikan sisältö, varojen jako ja hallinnointimenettelyt. Valtioneuvosto hyväksyi yleisasetusehdotusta koskevan eduskuntakirjelmän 14.10.2004.

Euroopan sosiaalirahaston (jäljempänä ESR) osalta asetusehdotus sisältää yksityiskohtaisia säännöksiä Euroopan sosiaalirahaston keskeisistä painopisteistä ja tuettavan toiminnan periaatteista. EY:n perustamissopimuksen 146 artiklan mukaan Euroopan sosiaalirahasto on perustettu työntekijöiden työllistymismahdollisuuksien parantamiseksi sisämarkkinoilla ja siten osaltaan elintason nostamiseksi. Rahastolla pyritään edistämään työntekijöiden työnsaantia sekä heidän alueellista ja ammatillista liikkumistaan yhteisössä sekä helpottamaan mukautumista teollisiin muutoksiin ja tuotantojärjestelmien muutoksiin erityisesti ammatillisella koulutuksella ja uudelleen koulutuksella. Artiklan 148 nojalla neuvosto tekee sosiaalirahastoa koskevat päätökset yhdessä Euroopan parlamentin kanssa soveltaen artiklan 251 mukaista yhteispäätösmenettelyä.

Valtioneuvoston kanta

Suomi tunnustaa Euroopan sosiaalirahaston keskeisen roolin Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan toteuttamisessa. Suomi pitää tärkeänä, että ESR tukee kansallisia politiikkoja täydytyöllisyyden edistämiseksi, työelämän laadun ja tuottavuuden parantamiseksi, sosiaalisen osallisuuden lisäämiseksi sekä alueellisten työllisyyserojen vähentämiseksi.

Suomi näkee, että komission asetusehdotus tukee hyvin Lissabonin strategiassa asetettuja kasvua, työllisyyttä ja kilpailukykyä edistäviä

tavoitteita. Suomi pitää tärkeänä, että asetusehdotus korostaa erityisen vahvasti yhteyttä ESR:n ja Euroopan työllisyysstrategian välillä sekä mahdollistaa työllisyysstrategian suuntaviivojen ja suositusten paremman tukemisen ESR-toimin. Samalla asetusehdotus korostaa vahvaa yhteyttä ESR-toimien ja yhteisötason sosiaalisen osallisuuden, koulutuksen ja ammatillisen koulutuksen tavoitteiden välillä.

Suomi tukee pääpiirteissään komission ehdotusta Euroopan sosiaalirahastoasetukseksi.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Euroopan sosiaalirahastoa koskeva asetusehdotus sisältää yksityiskohtaisia säännöksiä rahaston keskeisistä painopisteistä ja tuettavan toiminnan periaatteista. Asetusehdotuksen mukaan ESR-toiminnan tulee olla sopusoinnussa Lissabonin strategian mukaisten tavoitteiden sekä Euroopan työllisyysstrategian suuntaviivojen ja suositusten kanssa. Tämä tulee huomioida viime kädessä rahastokohtaisten ohjelmien valmistelussa. Tavoitteena on, että ESR-toimin tuettaisiin jatkossa erityisesti kansallisten työllisyyspolitiikan toimintaohjelmien ja niistä annettujen suositusten toteutusta. Sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää tärkeänä ESR-toiminnan kytkentää kansallisen työllisyyspolitiikan toimintaohjelmaan.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta toteaa, että Euroopan sosiaalirahaston tukemassa toiminnassa painopiste on työvoima- ja koulutuspoliittisten ohjelmien toteuttamisessa. Sosiaali- ja terveysalan hankkeet edustavat erittäin vähäistä, noin yhden prosentin rahoitusosuutta rakennerahastohankkeissa. Sosiaali- ja terveyshallinnon painopisteinä ESR-toiminnassa kuluvalle kaudella ovat olleet syrjäytyneisiin ja vaikeimmin työllistettäviin kohdistettavat toimet, sukupuolten tasa-arvon edistäminen työelämässä, erityisesti työn ja perhe-elämän yhteensovittaminen sekä työkyvyn ylläpitäminen kaikissa ikäryhmissä.

Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR) puolella on tukea ohjattu hankkeisiin, joissa pyritään hyödyntämään tietoteknologiaa syrjäseutujen sosiaali- ja terveydenhuollossa, kehittämään palvelurakennetta ja kaventamaan alueellisia hyvinvointi- ja terveyseroja sekä torjumaan terveysuhkia. Valiokunta pitää hyvänä, että käsiteltävänä olevassa ehdotuksessa on hyvin nähtävissä myös edellä mainitut painopisteet.

Ehdotuksen mukaan ESR-ohjelmat suunniteltaisiin ja niitä toteutettaisiin edelleen jäsenmaan hallintojärjestelmän mukaisesti. Asetusehdotukseen sisältyy uudistus, jonka mukaan rahastot voivat rajoitetusti rahoittaa toistensa toimenpideohjelmiin kuuluvia hankkeita. Tämä merkitsee selvää parannusta nykytilanteeseen. Ohjelmien muuttuminen yhden rahaston ohjelmiksi yksinkertaistaa ESR:n hallinnointia ja helpottaa ohjelmien erityispiirteiden huomioon ottamista. Lisäksi periaate yksirahastoisesta ohjelmasta tukee ohjelmien lukumäärän ja hallinnonin vähentämistä. Erityisen myönteisenä on pidettävä mahdollisuutta toteuttaa laajoja yliaalueellisia ja valtakunnallisia hankkeita yhtenä hankkeena. Se, missä määrin hallinnointi tulee käytännössä yksinkertaistumaan, riippuu kuitenkin yleisasetusehdotuksen puolella tehtävistä ratkaisuisista sekä kansallisen hallinnointijärjestelmän kehittämisestä.

Asetuksen mukaan ESR:n resurssit on kohdennettava ohjelmissa tärkeimpiin tarpeisiin ja

keskityttävä niihin politiikka-aloihin, joilla ESR-tuella aikaansaadaan ohjelman suurin vaikuttavuus. Sosiaali- ja terveysvaliokunta toteaa, että rahoitettujen hankkeiden vaikuttavuuden arviointi on toistaiseksi ollut puutteellista. Rahoitettuja hankkeita on lukumääräisesti paljon, mutta niistä oppiminen ja niistä saadun kokemuksen hyödyntäminen ja juurruttaminen osaksi normaalia toimintaa ei riittävästi ole onnistunut. Tämä johtuu usein paitsi projektien lyhytjänteisyydestä myös arvioinnin puutteellisuuksista. Valiokunta katsoo, että projektien tulos-

ten arvioinnin ja parhaiden käytäntöjen levittämisen tulisi kuulua alusta lähtien osaksi hanke-suunnitelmaa ja siihen tulisi myös varata resursseja.

Lausunto

Lausuntonaan sosiaali- ja terveysvaliokunta ilmoittaa,

että valiokunta yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan.

Helsingissä 14 päivänä joulukuuta 2004

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Valto Koski /sd
vpj. Eero Akaan-Penttilä /kok
jäs. Sirpa Asko-Seljavaara /kok
Marjaana Koskinen /sd
Pehr Löfv /r
Riikka Moilanen-Savolainen /kesk
Aila Paloniemi /kesk
Leena Rauhala /kd

Juha Rehula /kesk
Paula Risikko /kok
Arto Seppälä /sd
Osmo Soininvaara /vihr
Tapani Tölli /kesk
Raija Vahasalo /kok
Erkki Virtanen /vas
Tuula Väättäinen /sd.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Eila Mäkipää.